

A **STOKI-Színkör** (Nyergesújfalui Kernstock Károly Általános Iskola felsősei) Arany egyik vígballadáját, a *Pázmán lovagot* dolgozták fel Lizán Andrea vezetésével, bátran és szépen énekelve, izgalmas, téralkotásokkal, váltásokkal, miközben majd minden játzó több szerepet vállalt föl a történetmesélés során. Komoly színpadi munkát végeztek.

A Kodály Zoltán Általános Iskola és AMI alsósai, a *Mi a szösz?* nevű társaság előadásában Keresztes Mária rendező a csoport munkáját egy felnőttel, a zenei kíséretet élő gitárjátékkal biztosítva teszi izgalmassá a játzók számára. A folyamatos egymásra figyelés, egymással kommunikálás lehetőségét, az improvizatív mozzanatok teremt meg a játék kerete is, ami egy önképző körben a formálódó előadás, és a közben kuszálódó viszonyok gubancában játszódik.

Tara Andreáék, a Tatabányai Árpád Gimnázium **Szálka Stúdiója** idén *Álomvilágháló* címmel dolgozta fel Shakespeare örökzöldjének, a Szentivánéji álomnak egyik rétegét. Ismét remek formát találtak a játékhoz a fitnesslabdákkal, figurásított, feliratozott lufikkal, ismét csak alapanyagként tekintették a klasszikus történetet, hogy a maguk életéről, kamaszságáról, szerelmeikről, viszonyaikról, sikereikről, kudarcaikról, a felnőtteknek, való kiszolgáltatottságaikról beszéljenek. Remek ötlet, hogy a már-már a színpad elmaradhatatlan pillanataként megjelenő csetelést, nem levegőben billentyűzetnyomkodást mímeléssel, hanem kalimba játékkal, zeneivé téve jelenítik meg. És persze elmaradhatatlan náluk az élő zene.

Végül a napot a **KSZCS** (Kőkúti Általános Iskola, Tata) csoport zárta. *A vitéz szabócska* történetét Nadermann Katalin és csoportja rengeteg humorral dolgozta fel, megmutatva, hogy a kissé laza nagyképűségből elinduló szabócska a veszély szorításában hogyan kezdi használni a fejét. Hogy nem csak a hatalmasok, a nagyok, az erősek győzhetnek, hogy ha jól pörög az agyunk, egy kis furfanggal igen messzire juthatunk.

Dolmány Mária

REGIONÁLIS BEMUTATÓK

Pécsi regionális találkozó

Élménybeszámoló

Csáki Szabolcs

Az Apolló Kulturális Egyesület szervezésében került megrendezésre a XXVII. WSO dél-dunántúli regionális döntője. Az épületet, amelyről megtudtuk, hogy sajnos nem sokáig használhatja az egyesület – már kora reggel birtokba vették a vidám színjátszó csoportok. Tették mindezt olyan természetes módon, mint amilyen természetes az, hogy Tóth Zoltán elnök házigazda beugrik az egyik lebetegedett technikus helyett a fénytechnikai beálláshoz, vagy hogy a megnyitó ünnepség annyiból áll, hogy a kisteremben az egyik zsűritag – kötelező önkéntességgel én – gyorsan mond néhány szót a csillogó szemű színjátszóknak, a rendezőknek, jelenlévőknek. A lényeg kerül a fókuszba, az pedig a színházzal való mesélés, a gyerekekkel való foglalkozás, törődés – a közösség.

Talán a fejemben lévő, „Pécs városa egyenlő pezsgő színházi élet” képzete is okozza, de kezdettől fogva az az emelkedett érzés jár át, hogy a jelen lévő csoportok bármilyen különbözőek is, egy frekvencián rezegnek, „pezsegnek”, egy nyelvet beszélnek, egy vérből valók. Fontos ez, mert ma kritikusként, zsűriként ülünk itt Jászai Tamással, de tulajdonképpen saját gyermekeinket, testvéreinket kell méltatnunk, palléroznunk, pozitív vagy negatív megerősítésekkel, azokat, akiket legszívesebben egyenként megölelnénk, csak azért, mert léteznek. De hát nem ezért vagyunk itt.

Napközben pedig egy másik anomália is megfogalmazódik a fejemben éppen zsűritársam kapcsán – aki profi színházakat is méltat kritikusként –, hogy valójában olyan elvárásokkal vagyunk itt lelkes, bimbózó tehetségekkel és hősieken küzdő, szinte szent pedagógusokkal szemben, akik legtöbbször szabadidejüket feláldozva, a családjuktól időt, energiát elrabolva teszik a dolgukat hétről-hétre, amit az állami pénzből működő kőszínházak társulataitól is ritkán várhatunk el kis hazánkban. Az itt elhangzó kérdésektől számos ebből élő rendező igencsak zavarba jönne, de az a gyanúm, hogy sokukkal nem sok értelme volna egyáltalán leülni egy asztalhoz megvitatni bármit is. Ráadásul azt is megkockáztatom, hogy itt gyakran termékenyebb a beszélge-

tés és szigorúbb a szakmaiság, mint némely országos profi színházi fesztivál ilyen jellegű ülésein, legalábbis azokhoz képest, amelyeken külső megfigyelőként volt szerencsém részt venni. Dramaturgia, koncepció, ritmus, képiség, mondanivaló, megszólalások, karakterek, szándékok, színészi jelenlét, színészvezetés csupa olyan kifejezések röpködnek a zsűriszobában, melyek a gyermekszínház rendezők és színjátszók hétköznapi konyhanyelvének részei, bár igen komoly felkészültségről tanúskodnak, és ezen felül mi még számon kérjük rajtuk a pedagógiai munkát is, mert, ugye, a színház és a pedagógia kéz a kézben jár errefelé. Egyébként a színház és pedagógia egyensúlyáról és határaitól volt a legforróbb hangulatú vita az egyik előadás kapcsán a zsűri, az alkotók és jelenlévő rendező-pedagógusok körében. De erről majd később.

A **Kodály kicsik** csapata egy aktuális, sokat vitatott témát dolgozott fel, nevezetesen a mobiltelefon okozta kommunikációs és identitászavarok problematikáját *Kikapcsolódva* címmel. A saját maguk írta darab a virtualitásban megkettőződött, sőt megsokszorozódott világban való bolyongásból adódó, általuk megélt komikus és tragikomikus szituációkat jeleníti meg. A rokonszenves színjátszók kellő bátorsággal, szemtelenséggel, jó beszédhanggal bírnak, dinamikusan indítják a napot.

A *kevély kiskakással* a **Mórágyművészeti Színház** megnyitották a nap cukiságfaktor kategóriáját is. Soha nem láttunk még ilyen komolyan totyogó kacsákat, ballagó teheneket és egyéb háziállatokat, nem beszélve a görög tragédia hőseket megszegyenítő drámaisággal bíró kevély kiskakasról, akit sorsszerű végzete és hübrisze szükség-szerű bukásra ítélné, persze, ha nem létezne megbocsátás, mint ahogy ebben a mesében meg is történik. Az állatmese kedvessége azonban kegyetlen „tükröt tart mintegy a természetnek”, a zsarnok, a megalázott áldozatok, a talpnyalók karaktereit, viszonyait jól ismerik az alkotók, gyaníthatóan a való életből.

A **Meszes Nagyok** a klasszikus *Szegény Dzsóni és Árnika* történetét idézték föl, olyan kellemesen otthonos színpadi lazasággal, hogy néha nehéz volt eldönteni, mi az improvizáció és mi volt előre megrendezve. Végig a színen vannak, mesélnek nekünk, egymásnak, ezen jól szórakoznak, mi is, néha kevésbé, mi is, de nyugalom van, báj, természetesség (darabjuk címe: *Mesél az éjszaka*).

Méltatlanul ritkán használjuk a színjátszásban a bábos-animációs technikákat, nem úgy a **Boglári Játékszín**, akik *A bajusz* című előadásukban a jól szervezett, fegyelmezett játékuk során ötletesen alkalmaztak kartonból kivágott jelzéseket, amelyekkel egyszerű módon elképzelhetővé tettek tereket, történéseket.

A **Kodály kicsik** előadása, a *Mikor Krisztus urunk...* rendkívül élvezetes humorral idézi fel Krisztus és Szent Péter kalandjait, akik két szerethető hősként jelennek meg a színen és nagyon is profán földi kalamajkába keverednek. Ilyen örömjátékot színjátszóktól se előtte, se utána nem láttunk a nap folyamán.

Az értékelő beszélgetések és az ebéd után a **Kossuth Színkör** előadásában láthattuk az *Asszonyok* című előadást, amelyben a csoportos munka mellett erős egyéni alakításokkal is találkozottunk. Jók a humoros elemek és karakterek megformálásai. Az alkotók korukat meghazudtolva igen érett látásmóddal rendelkeznek a feldolgozott témával kapcsolatban. A nagyterem tágas terét pedig dinamikusan kihasználták, jól bejátszották.

A **Mákvirágok** társulata *Ki vagyok?* címmel mutatta be produkcióját. Az egyszerű húsbavágó kérdésre választ keresve még egyszerűbb és elbizonytalanítóbb kérdéseket találnak az alkotók. A már-már klasszikusnak számító színjátszós módszerrel, improvizációk, etűdök alapján készült előadás tömören fogalmaz, kiváló ritmusú, fegyelmezett játék jellemző rá, és egyszerre támad kedve a nézőnek nevetni és sírni –, talán ezt nevezik színháznak.

Ezután a Nagyterem színpadát előzönlötték a **Turbó Csigák**, akik csúcsra pörgették a cukiság faktort és az elszánt színházi mesemondást. A sokfejú sárkánynak minden feje külön karakter, és a nézőben kíváncsiságot ébreszt valamennyi mögötte rejlő személyiség. Ehhez még csak nem is kell megszólalniuk, de aki megteszi, az bizonyosan Darth Vader nagyúrtól vett beszédtechnikai leckéket, hangszálat és nézőt nem kímélve a kegyetlenség színházát idézik. A rendező egy szál gitárral milliméter pontosan terelgeti az elszabadult színjátszónak álcázott csigákat. Színpadi jelenlétből, beszédből, térhasználatból ötös a gyerekeknek, a rendező pedagógusnak mély tisztelet és főhajtás! Előadásuk címe: *Hol volt, hol nem*.

Színház, vagy pedagógia? Ez a kérdés merült fel a **Hova tovább** társulatának *Irányváltások* című előadását látva a zsűriszobában. Ez a színház nyíltan a klasszikus hierarchia híve, habár fiatalok, gyerekek a társulat tagjai. A darab „meg van rendezve”, a szerepeket kiválóan alakítják az ifjú színészek. Én nem láttam a nap folyamán ilyen képzett színjátszókat, pontos határozott alakításokat, tiszta szándékokat, színházi hatást. A kérdés az, meddig mehetünk el a színház érdekében a fiatalokkal, ha például egyik növendékünket saját exhibicionizmusa tabudöntőgető magatartásra (jelen esetben vetkőzésre) készíti a jelenet során? Meddig terjed a felelősségünk gyerekekkel, szülőkkel, nézőkkel szemben, és egyáltalán pedagógusok vagyunk, akik színház-át csinálnak, vagy színházcsinálók vagyunk, akiknek munkája pedagógiai hatással van a velünk dolgozó fiatalokra? Izgalmas előadás, izgalmas beszélgetés, nekem mind a kettő tetszett.

A napot egy nyugalmasabb, mondhatni klasszikus bemutató zárta, a **Gézengúzok** csapata *Rúzsza Sándor* történetét dolgozta fel. Öröm volt látni a népi hagyományból származó elemeket, jó hangú fiúkat, tűzről pattant

leányokat és az örök történetet a zsványról, aki a kegyetlen idegen urakat megleckézteti a mi nevünkben is. A nap végén az „Apollósok” már nyakig a következő feladatban – óriási munkát végeztek és végeznek, köszönjük a közreműködésüket, a kiváló szervezést! Jászai Tamás Szegedre, én Debrecenbe indulok, a gyerekcsoportok a buszokhoz, már nyüzsögnek, „sziszegnek”, beszélnek az élményeiket, vagy a szokásos drámájukat folytatják ott, ahol abbahagyták. Az élet megy tovább, remélem azért mindenki hazavisz valamit ebből a nappól.

Én bizonyosan. És már alig várom a debreceni országos fesztivált.

Szegedi regionális találkozó

Emlék-foltozás (morzsák a XXVII. Weöres Sándor Országos Gyermekszínházi Találkozó szegedi regionális eseményéről)

Tóth Zsuzsanna

Amikor jelen írást elkezdtem, nemigen tudtam, mi sül majd ki belőle. Kerekedik-e valami egész, vagy megmarad töredékesnek? Olyan régen volt maga az esemény – és csak most tudtam meg, hogy jó lenne, ha felidézném emlékeimet. Ha őszinte akarok lenni, nem minden előadás ugrott be a címe alapján. (A jó hangulatra emlékeztem, amit csak részben árnyékol be egy késés – amit egyébként meglepően jól tolerált mindenki.) Aztán megtaláltam a jegyzeteimet, és javult a helyzet. Azon mégis elgondolkodtam, hogyan is működik az emlékezet, hiszen vannak jelenetek, amelyek tisztán felidézhetők – és nem feltétlenül csak a legjobb előadásokból –, másokra viszont csupán homályosan emlékezem.

Megmaradt viszont bennem egy csomó kérdés, amiről talán érdemes volna hosszabban beszélgetni: például, hogy mit hagyhatunk meg a gyerekek által felkínált mondatokból, helyzetekből, amelyek a rögtönzések során jónak és igaznak tündek. Hogyan használjuk a gyermeki kreativitást úgy, hogy mégis egységes, megkonstruált alkotás legyen a végeredmény. Vagy hogy mennyire érvényesítheti egy rendező-tanár a saját habitusát, gondolkodását a gyerekekkel létrehozott előadásban. Vagy éppen, hogy mennyire lehet egy költői életműből kiragadni részleteket és új konstrukciót alkotni belőle, úgy, hogy nem igazán vagyunk „hűek” az eredeti gondolatokhoz. Ezek a felvetések már csak azért is érdekesek lehetnek, mert egyéni beállítottságunk szerint kevésbé jónak, vagy éppen nagyon is eredetinek tarthatunk valamit – amit mások szeme nem feltétlenül igazol vissza. Ám magyarázni sem lehet mindent az egyéni izléshatárral... Persze, ha jobban belegondolok, csak elmélet minden, amiről az imént szóltam, s ha nem igazolja a gyakorlat, úgyis hiábavalóság.

De hogy ne csupán rébuszokban beszéljek. A szegedi regionális találkozó, már nem először, értékes előadásokkal kényeztetett minket. Itt kell megemlítenem azt is, hogy a szervezés a színvonalhoz méltóan rendkívül figyelmes, látszik, hogy Orbán Hédi és csapata teljes szívvel a gyermekszínházi pártját fogja.

A sokszínű palettáról hadd említsem először azt az előadást, amely igazán megkapott: a *szeghalmi A-tól Zs-ig* csoport *Kettő...* című munkáját. A *Pánderiné Csajági Mária* vezette csupa-lány színházi mondhatni önmagát tette-emelte a játék középpontjába. Őszinte, feltárulkozó, de nem magamutogató játékuk során jó csapatot alkottak. Ügyesen használták a kellékül választott hulahoppkarikákat, az egyik képben kifejezetten átlényegült az eszköz. Félek leírni olyasmit, hogy a beszédállapot még javításra szorul – mert az átlagnál semmiképpen nem voltak rosszabbak e téren.

Kedveltem merészségét, olykor harsányságát is a *kecskeméti Lazarcú Maszkák Észbukjának*, noha időnként kicsit didaktikusnak véltem, és némileg zavartak az egymásra kopírozott mozgások. Ugyanakkor már-már profi beszéd, rendkívül tetszetős mozgásvariációk, összehangolt csapatmunka és átgondolt elképzelés jellemezte őket. Utóbbi elsősorban *Sárosi Gábornak* köszönhető (no, meg a rendezőasszisztens *Krauter Dávidnak*). Ki kell emelni a téma fontosságát, megkerülhetetlenségét is.

Ritkán látni annyi nagyszerű, könnyeztetően eredeti és játékos kedvű „pasit”, mint a *Napsugár Gyermekszínházban*. A jászfényszarui gyerekek minden esetlegesség, ritmushiba dacára örömszínházat csináltak a *Fikarcföldi veszedelemből* – *Kovács Timea* vezetésével. Mint ahogy igazán élvezték versekkel való játékukat a *Kalamajka Együttes* tagjai is. Ők *Vass-Eysen Ábel* és *Wamzer Gabriella* segítségével Arany János költészetét közelítették meg. *Aranymorzsák* című előadásukat sok kalap, kísérletezés és kellő teatralitás, s némi szerte-lenség, esetlegesség jellemezte.

A szolnoki *Ropik* jól megnehezítették saját dolgukat. *Hogy is van?* című előadásuk ugyanis erősen az eredeti mű epikusságának nyomait viselte. (Mint a Janikovszky adaptációk is szokták volt.) *Moldvai Ibolya* segítségével ugyanakkor sikerült a szöveg humorát megőrizni, és néhány ügyes színjátzó révén eleven pillanatokat

teremteni. Kissé poros stílust keltett életre a *Sarkadi Andrea-Geröcs Eszter* „kezdő” páros, a *Csipp-csipp* csoporttal. Odaadással teli produkciójuk (*Tavas az erdőben*) színes kiállítású képeskönyvként idézett fel valami távoli naivitást.

Eleven, jó megszólalásokkal indult, és megjegyzést érdemlően jó beszédállapottal, szép pillanatokkal ajándékozott meg bennünket a *kecskeméti Lájka, A türelem „RÓZSÁT” terem* produkciója. Számomra fontos volt az is, hogy a saját-ihletésű történetbe verseket is beleszórtak, de persze nem hagyták ki a számukra fontos musical-elemeket sem...

És kerüljön akkor a végére az az előadás, amelyet elsőként láttunk Szegeden, a *Pemetefű (Szeged-Kiskundorozsma) Emlékfoltozók*-ja. Engem határozottan megérintett a tündérrigó-lányok meséjéből áradó líra, a gyermekek ügyes narrációja, kórusmunkája, a közös történetmesélés izgalma. Tiszta szerkezetű, esztétikus, bár kissé lepletett produkció volt, ügyes eszközhasználattal.

Ahogy a fentiekből is kiderült, sok szépet láttunk Szegeden. A végletekig naiv és a húsbavágóan kortárs témák, művek adaptációin át, a lírával való ismerkedés, a kifejező közlés és a költői mondanivaló, vagy épp a mese tolmácsolásáig több variációban. Gazdag felhozatal volt – és egyben reprezentációja a kollegák elkötelezett munkájának. Köszönet érte!

Kisvárdai regionális találkozó

A színjátszás problémafelvető természetű: kérdez, vizsgál, feltár, sűrít...

Láposi Terka

„A művészet: önmegváltoztatás”

John Cage

Csáki Szabolcs zsűri társammal közösen utaztunk Debrecenből Kisvárdára. Az úton megfogalmazódott bennünk, hogy többek között miért szeretjük a gyermekszínjátszást. Szeretjük azért, mert közösségi műfaj, mert kérdez, vizsgál, nyomoz, feltár, gondolkodik, sűrít, állást foglal, érzelmeink megélésében segít, azaz interakcióra épülő társas tapasztalat, azaz problémafelvető természetű. Szeretjük a derűjét is, no, és a néha kegyetlenül őszinte humorát. A gyermekhumor üdesége nélkül talán nem is működik egyetlen előadás sem. Arról is eszmét cseréltünk, hogy a felnövekvő nemzedéket egyfajta világfelfedezésre inspirálni a színház lehetőségeivel hatalmas lehetőség és felelősség. Óvni a gyermeki állapotot, egészséges keretek között nyújtani a gyermekkorát, érzékenyíteni jókor feltett kérdésekkel, értelmet és műveltséget sugározni hiteles gesztusokkal, örömet és élményt nyújtani minőségi jelenléttel, illetve tudatos metodikával – minden alkotótól örömteli élet-tett. Fontos az is, hogy a gyermekszínjátszásban erős hangsúlyt kap az alkotók egyéniségének kibontását segítő közösséghez való tartozás megélése.

Kisvárdán 10 csapat várta a saját és mások fellépését: Ajak, Nyíregyháza, Boldva, Nyírbátor, Miskolc (2 csoport), Hajdúnánás, Tiszavasvári, Sajóhidvég, Debrecen színjátszói mutatták be előadásaikat.

A közel 8 órás együttlét végén kirajzolódtak a közösségek által felvállalt tartalmak központi gondolatai: áldozathozatal, rácsodálkozás, identitáskeresés, felelősségvállalás, elfogadás, a barátság megtartó ereje, nemzedékek különbözősége, családon belüli konfliktusok, önazonosság, háttérbe szorítás.

Az is körvonalazódott, hogy a gyermekcsoportok szeretik a színpadra állítás minden elemét kipróbálni, a közös alkotásra törekszenek a történet keresésétől egészen a rendezésig. Minden csoportnál fontos helyet képviselt az önmagukra való rálátás igénye, a felnőttvilágra való rákérdezés sokszínűsége. A játékosok legtöbbje sokféle nehézséggel küzdő, mélyszegénységben élő, leszakadó területek fiataljai. A környezet gyors változásaira, az iskolai nehézségekre, a digitális technológia okozta sérülésekre reflektáló előadások között lényeges helyet kapott a saját korosztályban elfoglalt hely kialakításának nehézsége, a kirekesztés és kirekesztettség fájdalmas állapota is. Láttunk nagyon érzékeny színházi pillanatokot, erős gesztusokkal ábrázolt, megrendítő tisztaságú zeneiségben megszólaló játékot is.

Tiszteletet ébresztő, hogy minden előadásban önazonos színjátszók tartottak tükröt egymásnak és nekünk, felnőtt nézőknek is. A csoportvezetők alkotói hozzáállása szintén azt sugallta, hogy merész, reflektáló, bátran kérdező és megoldásokat kereső fiatalokat nevelnek. A témaválasztások is arról árulkodtak, hogy tudják mi-ként lehet úgy eljutni a mesei világtól a napi reáliák feltárásiig, hogy a képzelet, a játék mindent felszabadító ereje ne sérüljön. Különös örömmel fogadtuk, ha az előadásból érezhető volt, hogy a csoport foglalkozott a beszédstílussal, az artikulációval, a tiszta énekléssel, a test tudatos színpadi jelenlétével. A szinte semmi tár-

gyat, épített díszletet nem használó előadások esztétikumának erőssége éppen abban rejlett, hogy a koreográfia, a játékos jelenlét, a hangsúlyok, a tekintetek, a gesztusok voltak jól fogalmazottak, átgondoltak.

Summa summarum, 4 csapatot javasoltunk az országos fesztiválra, és 5 különdíjat adományoztunk egyéni és közösségi teljesítményekre.

Impressziók a csapatokról

„A színháznak képesnek kell lennie arra, hogy megváltoztassa a nézőt.” – Erika Fischer-Lichte

A **Csivítke Csoport** (Tiszavasvári) 16 felső tagozatos tanulója a *Trebla és Rebeka* című cigány történetet állították színpadra. Ők a Magiszter Alapítványi Óvoda és Iskola tanulói, a Vásárhelyi László Alapfokú Művészet Iskola alapképzősei, akik már négy éven keresztül a néptánc tanszakon tevékenykedtek. A néptánc által kialakított testtudatosság, biztonságos színpadi jelenlét az előadás minden pillanatában tetten érhető volt. Az élő, autentikus cigány muzsikával kísért játék mélyen gyökerező fájdalmakat tárt fel. Megrendítő volt a két zenész atmoszférát teremtő muzsikája, a történet kegyetlen őszintesége, a játszóknak gesztusaiban értelmezhető jelentések. Költői szépségű volt a testek folyamatos rítust adó mozgása, a testekből összeállt és térben megrajzolt képek összefüggése. A cigány kultúrából merített szokáselemek, a kéztartások kontrasztos mozdulatai, a tekintetek tudatos és olykor kifeszített mélysége rendkívüli hatást idéztek elő. Elementárisan valóságot hordozó, fájó és egyben röptető volt a gyermekek játéka a párkeresésről, a szeretni nem tudó szépséges Rebekáról, Trebla királyfi áldozathozataláról. Hatalmas amplitúdóban csapongó érzelmek között fogalmazódott meg, hogy ha a szíved gonosz, nem fogsz tudni szeretni.

KÜLÖNDÍJAT adtunk a drámai szerepformálásért a Rebekát megformáló Makula Kamilla Jázminnak.

A csoportot javasoltuk az országos fesztiválra.

Csoportvezető: Dancs Katalin

A **Boldvai Kompánia** (Boldva) Szathmáry Király Ádám Körzeti Általános Iskola csoportját vegyes életkorú, alsó és felső tagozatos gyermekek alkotják. *A pap meg a kántor* című előadásuk telve volt nyelvi leleménnyel, önirónival, fanyar humorral, no, és groteszk helyzetek sorával. A félreértések sorára épülő történet, a cigány tánccal, muzsikával kísért, népi humorral bővelkedő játék szédületes jókedvet hozott a színpadra. Két lány plasztikusan fogalmazott, narratív mesélése keretezte a fiúk játékát. Pergő, dinamikus, valós dialógusok cikázása által előadott történetvezetés volt, mely hemzsegett a virtustól, az egyéni alakítások eredetiségétől, az abszurd jelenetektől, a pajkos, csintalan egymásra kacsintásoktól. A fiúk lubickoltak a természetes és jókor megszólaló humor erejében. Az pedig szintén őket dicséri, hogy a közönség kacagása nem vitte őket el a lazaságba, az öntetszésbe, hanem feszesen tartották a játékmódot, a ritmust.

A közösség erejének és játékos kedvének vehemenciájáért, őszinte és hiteles szerepformálásokért a csoport KÜLÖNDÍJAT kapott.

A csoportot javasoltuk az országos fesztiválra.

Csoportvezető: Püspöki Péter

A **Jókai Kisdiákszínpad** (Miskolc) a Jókai Mór Református Magyar-Angol Két tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola és Óvoda csapata, akik egytől egyig felső tagozatos tanulók. *Egy kép a dobozon* című előadásuk minden eleme az erősen kamasz társaság állapotát képviselte. A diákok zárt világát nyitogatták előttünk, nézők előtt, azt a világot, ami a „falak mögött” rejtőzik. A falak pedig sokfélék: valós iskolai épület, osztályterem, szülők és gyermekeik, osztálytársak között kialakult. A kérdésfeltevésük kezdetől fogva világos, egyértelmű: mennyire befolyásolja cselekedeteinket a háttérbe szorítás, az elnyomás, a másokra gyakorolt lelki terror, a megfélemlítés, a kirekesztettség, féltés, aggodás, elfogadás, barátság. Őszinte és gyötrő kérdések, expresszív és valós megoldáskísérletek, amikkel operálnak. 10 fiatal, 10 önazonos, identitását kereső, önvallomást tevő, érzékeny, nyitott, bátor játékos. Szépek, mert tudják hordani magukat, mert a jelenlét valós, mert önmagukról fogalmaznak. „Ha az emberek észre vennék, ha nem mennének el egymás mellett, ha, ...” – erős mondatok, kérdések, és csak jönnek, és csak jönnek felénk. A színházi formanyelv időnként olyan erős (lassított felvétel, jelenetismétlés, több variációban felfejtett megoldás), hogy mindenki ért mindent. Vagy mégsem! Ha mindent értünk, miért van mégis kép a dobozon?

KÜLÖNDÍJAT kapott a csoport a témaválasztás őszinte felvállalásáért, a lélektani tisztasággal, emberséggel teli előadásért.

A csoportot javasoltuk az országos fesztiválra.

Csoportvezető: Lukács Ákos Gyula

A **Katedra Színházi Műhely** (Debrecen) a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolájának csoportja. A *Párhuzamok* című előadásuk történetét a négy éve együtt alkotó 15 felső tagozatos tanuló együtt írta meg. A címválasztás már az elején több szempontú megközelítést árult el. A törté-

netvezetés több szálon fut, a dramaturgia izgalmas fordított időkezelést használ, a minden részében fontos szituációk eleinte lazának tűnő kapcsolathálója egyre inkább egy fókuszba terelődik. Életképek csapongása, krimyszerű feszesség („Hová lett Anna a vonatról?”), posztdramatikus időkezelés teszi izgalmassá az önmagukat játszó kamaszok játékát. Filmszerűen kezelt szituációkból bontakozik ki az osztálykirándulásról hazatérő osztály eddig megélt „identitáshalmaza”. Az előadás végén felcsengő ének pedig saját, eddig megélt életük szólama: „Az életünk egy vonatút, felszállás és indulás...”

A csoportot javasoltuk az országos fesztiválra.

Csoportvezető: Jószi Zoltán

További KÜLÖNDÍJAT adományoztunk még a **Nyírbátori Diákszínpadnak** (Nyírbátor) *A fájós fogú oroszlán* című előadás magas szintű és igényes színreviteléért, valamint a **Fazekas Drámásoknak** (Miskolc) a *Tündérek szakácskönyve* című előadásért, melyben a kortárs versek gyermeki bájjal, őszinte és életkori humorral teli színre vitele, valamint az örömjáték jelenvalósága volt a leglényegesebb.

A **Nyírbátori Diákszínpad** (Nyírbátor) 12 éve működő csapata elsősorban saját korosztályának, felső tagozatos társaiknak készítene előadásokat. Lázár Ervin *A fájós fogú oroszlán* című játékukat jókedvű zeneiség, valóság és hiteles színészi játék, felszabadult és magabiztos színpadi jelenlét, igényes szövegmondás, színesen megformált karakterek jellemezték. A gesztusok, a mozdulatok jelértékűsége vitathatatlanul mélyítette a figurákat, melyek kiváló szereposztással párosultak. A térhasználat kifinomultan metaforikus formákat sorakoztat fel, a játékmód időnként realisztikus volta csak erősíti a tér egyszerű jelzéseit. A természetes és gazdag szerepformálások dicsérik leginkább a csoport játszani szeretését.

Csoportvezető: Márton Ildikó

A **Fazekas Drámások** (Miskolc) a Fazekas Utcai Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola alsó tagozatosai. *A tündérek szakácskönyve* című előadásuk Páskándi Géza azonos című művéből készült. Az általuk megszólaltatott versek kontextusa nem akár milyen teret kíván. Ők teljesen üres térben saját testük mozdulataival írták meg a versek hangulatát, ezzel teremtették meg a költészet sokféle színpadi nyelvét. A színes pólókat, farmert, tornacipőt viselő játékosok egy elképzelt térben saját impulzusaikkal, összjátékaikkal, összeállásaikkal, majd szétszaladásaikkal mesélték el, hogy ők milyenek. Énektudásuk magasra emelte a jelenetek minőségét, hol tereken áthatoló tisztaság, hol a belső örömeiket gyorsan megcsengető impressziók voltak ezek. Öröm volt megélni velük a gyermeki játékoság varázsát.

Csoportvezető: Király Judit

Az Ajaki Tamás Áron Katolikus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola **Huncutka Csoportját** (Ajak) egy teljes 6. osztályos csapat alkotja, akik a *Kőműves Kelemen* balladát állították színpadra. Erős kezddéssel nyitnak: feketébe öltözött mindenki, kézfogást kézfogás vált, kapcsolat mindenkivel egyenként, de külön-külön entitások látunk, majd egyszer csak sorba állnak. Rítusi tisztasággal kerülünk egyre közelebb és mélyebbre az áldozathoz, az egyedül fehér ruhában megjelenő Anna személyéhez. A történések minden jelenete a testek mozdulatából, az összekapaszkodásokból, a szétrohanásokból rajzolódik ki. Feszés dobbantások, közös ritmuskeltések, tapsok, együtt kiabálások, zenénélküliség teszi atavisztikussá a döbbenetet, hogy fel kell áldozni valakit, hogy a fal megálljon. A feketébe öltözött kőművesek befelé tekintő szoros körébe behatolni alig lehet, a zártságból kihalló „fogjuk meg, dobjuk be” morajlás pedig hátborzongató. A kint a bárány, bent a farkas teljes analógiáját adja az asszony feláldozásához, finommá, törékennyé teszi a határozott akaratot. Megrázó drámaiságot árul el magáról az osztály, azt, hogy hogyan lehet elfogadni az áldozatot, mit is jelent az ilyen életkorú fiatalnak mindez.

Csoportvezető: Tománé Szabó Ilona

A **Rivalda** (Nyíregyháza) a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola felső tagozatos színjátszó csapata. Az alkotók a Lázár Ervin *Gyere haza Mikkamakka, mert jönnek a pomogácsok!* című előadásukban a szöveget helyezik középpontba. A jelmezek karakteresek, humorosak, a minimalista térben a testgesztusok segítik a hosszú dialógusokat. Az időnként túldimenzionált karakterformálások tudatosak, a mozdulataikban elrajzolt figurák és a textusok egymásmellettsége szintén a koncepció része. A nagy hőfokú játék ereje kétségtelenül bizonyítja, hogy a csapat érti és szereti Lázár Ervint.

Csoportvezető: Vona Éva

A **Tied a színpad!** csapata (Hajdúnánás) 22 felső tagozatos tanulókból áll, akik a Bocskai István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégiumban járnak színjátszó szakkörbe. Előadásuk abból a kérdésből született, hogy miként lehet megsegíteni a verstanulás technikáját, a memoritert milyen módszerekkel lehet fejleszteni. A válaszként született *János vitéz, avagy Like Johnny* című előadásuk szerintük jól példázza a hatékonyságot. Közös erővel írtak az eredeti költemény mellé egy másik nyelvezetű szöveget, és a színpadi já-

tékban e két teljesen más stílusú, ritmusú, képes beszédet mintázó textust párhuzamosan mondják. Ezt szolgálja a színpadkép is. A klasszikusnak helye a rendezői balon, a kortársi „like” szöveg pedig a jobb oldalon szólal meg. A vizuális jelzések, díszletek is erősen jelzik e két világ különbözőségét. Ugyanis két teljesen más kontextusú és stílusú térrész jelzi a múltat és a jelent, ezáltal ütköztetik a hagyományos és a modern világ tárgyhalmazát is. Erre olyan tudatosan törekedtek, hogy teljesen egyértelmű minden a színpadon. Egy átlásfoglalást látunk zenében, jelképrendszerében, hangszerválasztásban, jelmezben, tárgyhasználatban.
Csoportvezető: Jeles Éva

A **Buli-Huligánok** (Sajóhidvég) egy ízig-vérig örömtől duzzadó gyermekcsapat a Garabonciás Művészeti Iskolából. A *Wok* című előadásukban nagyon izgalmas felvetést tártak elénk arról, hogy a mobil telefon, és vele együtt a technológiai „kütyük” világa milyen módon épül be a mindennapjainkba, azaz lehet, hogy még a személyiségünkbe is. Feltevésük szerint az identitásunk része lehet olyannyira, hogy amikor elromlik, vele együtt „elszáll” az addigi énünk egy része is, hiszen addig e készülék őrizte az üzeneteinket, a fotóinkat stb. A színpadi formanyelv legbámulatosabb megoldása az volt, hogy a telefont is a játékosok formálták meg. Párban állva mozogtak a játékosok, egyik nyakában a telefon jele, ő volt a mobil készülék, a másik a tulajdonos. Megrendítő volt látni az amúgy hátrányos településről érkező játékosok valóságát, azt, ahogy leképezték a virtuális és reális világ ellentmondásait, a technikának való kiszolgáltatottságot, a függőség kialakulását. A technikai világ megszemélyesítése erős kép volt. Az előadás utolsó jelenetében az elromló „telefonból” elhangzó mondat – „Nem akarok megszűnni!” – tudatos bizonytalanságban tartotta a nézőt. Ki kicsoda, kinek a hangja ez, kinek a személyisége? A súlyos kérdések köré épült, a gyermeki tisztasággal eljátszott előadás minden nézőben hosszan lecsengve zakatolhat még mindig.

Csoportvezető: Izsó Angelika

A tíz csapatot nézőként látni, játékok hatása alá kerülni jó állapot volt! S miközben gyönyörködtem a gyermekkorú játékos nagyszerűségén, őszinteségén, folyamatosan kattogott az agyam, hogy őket a csoportvezetők milyen módon tartják a mindennapokban biztonságban. Elismerésem feléjük mindenért!

Nyugat-dunántúli regionális találkozó

– keszthelyi anizx –

Pap Gábor Papesz

Fantasztikus, önmagát kitaláló („múzeum”-)városban, Keszthelyen jártunk Dolmány Mari kolléganőmmel a Weöres országos találkozó nyugat-dunántúli regionális fordulója keretében. A Balaton Színház barátságos ház, nagyszerű vezetővel: az igazgató kollegiálisan, partnerként bánik a beosztottjaival, nem utasít, hanem kér, nem helyezi föléljük magát, és ő is ember: a rövid szünetben „piacozik” egyet a szomszédban. Látszik, rajong a helyért, amit vezet.

Sajnos a térről már nem tudunk hasonló jókat mondani, mert óriási hodály, hatalmas színpadnyílással és mélységgel, ami persze egy felező függőnnyel valamennyire javításra kerül. A nézők viszont engedelmesen közelebb jönnek nyomatékos kérésünkre, és ez sokat javít a hangulaton, a játékos legalább erőteljes közönségélményt kapnak, ha már a tér nem rájuk szabott (többen hiányolják a lejárópróbát, míg az „arrabonás” Bálint-Balla páros egyszerűen nem kezdi el az előadásukat addig, amíg meg nem teremtik a legjobb körülményeket a játékosok számára, a kétoldalt behúzott főfüggőnnyel széltében is szűkítve a teret.)

Marival elégedetten konstatáljuk, hogy itt, a regionális fordulóban már tényleg csak jók vannak, elődeink a megyeiken jól dolgoztak, egyetlen előadásnál sem kérdőjeleződik meg, hogy „mit keres vajon itt?” Ami, persze, azért nem meglepő olyan térségben, ahol több jeles és fontos színjátészó-műhely létezik. Többen a saját több évtizedes, jó értelmű „hátszelükkel” jönnek: Győrből, Celldömölkéről vagy a pápai műhelyből érkezni azt jelenti, hogy egy olyan masszív színjátészó-hagyományból jönnek a csoportok és/vagy rendező-tanáraik, amelyben az alapok (színjátészók önazonossága, problémacentrikus darabválasztás stb.) mellett mód és helyzet adódik arra, hogy a fiatal kollégák a saját egyéni hangjukat is kialakítsák. És ebben az a szép, hogy egymás mellett láthattunk egy győri és egy celli példát arra, hogy hogyan lehet homlokegyenest más eszközökkel közelíteni a gyerekekhez, az anyaghoz, és a színházi formához. Csak egy-két előadásnál nem volt tetten érhető a pedagógiai motiváció, a probléma, ami a tanárt vezette az anyagválasztásnál. Szó esik az iskoláról, az új osztálytárs befogadásáról, arról, hogy veszélyhelyzetben is kitartunk-e az elveink, az igazunk mellett, de pellengérré állítódik az öncélú divathajhászás is, talán már az sem meglepő, hogy ebben a korosztályban.

Ugyanakkor mégis több előadás kicsit „elmegy a darabon”, vagyis a választáson: jellemző, visszatérő probléma, hogy több szöveg a zárlatra poentírozott.

Az **Atombomba csoport** Noszlopról érkezett a nagyon fiatal, de mégis tapasztaltnak mondható, „teleszterionos” Benkó Zsófia Anna vezetésével. A *suli* című előadásban a kisebbeket látjuk, akiknek lebilincselő, népi dalokon (pl. *Cickom*) és játékokon alapuló előadását élvezhetjük az iskoláról. Megkapó, hogy már ebben a korban mennyi mindent tudnak egymásról, önmagukról, környezetükről. A játék középpontjában a különféle tanulói típusok állnak: a kedvencem az, „aki mindig takar”, vagyis az, aki nem engedi, hogy a lemaradó szomszédja bepillantson a füzetébe, ami persze elég önző dolog. Ebből is látszik, hogy a komoly megfigyeléseken alapul a dramatizálás, és hogy a drámatanári munkára épülő játék egyáltalán nem sztereotip. Ráadásul olyan pergő, hogy szinte lemaradok a poénokról.

Szintén Benkó Zsófi rendezésében, de már nagyobb ajkai gyerekektől, az **Alakváltó Kaméleonoktól** láthatuk *A Fonal* című produkciót. Nagyon szerettem a játék mozgásszínházi kezdését, és a konkrétan is megjelenő tárgy használatát, ami megint egy iskolai témát járt körül: mi van akkor, ha valaki konkrétan UFO egy osztályban. Ki lehet-e állni vajon egy ilyen másik bolygóról érkezett idegenért? (Nyilván az új osztálytárs problematikája ihlette az előadást.) Ugyanakkor el kell ismerni, hogy a rendezővel és játékosokkal együtt kicsit mi, nézők is „belegabalyodtunk a történet fonalába”, így főként az előadás formai szépségét és drámás meg-alapozottságát érezhettük.

A következőkben a házigazdák csoportját láthattuk (**GKMK Tabcsapat**), akik viszont egy aesopusi, La Fontaine-i klasszikus témát, *A róka és a holló* történetét variálták, címszerepben az utóbbi szájából kiénekelte *Sajttal*. Mindezt végig egy felnőtt úriember kísérte gitáron, általában érzékenyen, de sajnos néha ellopta a gyerekek elől a show-t. Tóth-Kiss Hajni előadásán érződött, hogy a játszó hihetetlen élvezettel művelik a fő elemeiben általuk alkotott színjátékot. Ez végig átjött a rivaldán. Az ugyanakkor zavaró volt, hogy nem nagyon értettük, a játék öröme túl mivégre játsszák el nekünk a jól ismert sztorit, főleg, amikor háromszoros illusztrációban láthattuk az adott variánst. Ugyanígy gondot okozott egy titokzatos ősanával kapcsolatos előjáték, amit nem nagyon tudtunk a történethez kötni. Ezeket a dramaturgiai buktatókat elkerülve ugyanakkor komoly jövőt jósolok a rendezőnek és az – egyébként kezdő – csoportnak.

A Nagykanizsáról érkezett **Péterfy Színház Csoport** tagjai rendezőjünkkel, Jakab Andreával a *Pomádé király* történetével próbálkoztak. A komoly karton-díszletekkel, igényes sárga-fekete jelmezekkel érkező csapat, szépen beszélő, erős jelenlétű tagjai mégsem tudták maradéktalanul megérezkíteni számunkra ezt az igen aktuális történetet. Ezért én megint csak a – nem tudom honnan való – alapanyagot kárhoztatom, illetve azt, hogy nem sikerült a játék során megoldani, hogy Pomádé udvara végig csak *színleli*, hogy a király nem meztelen. (Mellesleg tényleg nem volt az – szerencsére, de meztelen-voltára jelzést sem kaptunk.) Ez az egymással összenéző cinkosság hiányzott, ami ugyebár a játék lényege volna a történet szerint.

Jó volt újralátni az **Arraboná**-sok felső tagozatos csoportját a színész-drámatanár házaspár, Bálint Betty és Balla Richie irányításával, akik Lázár Ervin örökbecsű *Szegény Dzsoni és Árnikáját* hozták el a fesztiválra. Pontosabban: hozták *volna*, mert a játék sokkal inkább szólt – Ottlik után szabadon – az „elbeszélés (csoportlét, szereposztás, vagy éppen -nemosztás) nehézségeiről”, mintsem bemutatták, vagy akárcsak végigmesélték volna a történetet. Eléggé beégett az emlékezetembe az a kezdő- és zárókép, ahogyan a színpadról lábat lógató kamaszok azon tanakodnak, hogy mit játsszanak el és hogyan. (Van például egy srác, akit végig szívatnak scifis sorozatkedvencei miatt.) Mintha az egész játék arról szólna, hogy hogyan NE DÖNTSÜK EL, ki legyen Dzsoni, ki legyen Árnika, de úgy, hogy közben egy pillanatra sem marad öncélú a dolog. Azért nem, mert megfordul a – Varjú Nándor alkotta, és a rendezők továbbfejlesztette – dramatizálás iránya: Lázár Ervin csodás története csak ürügy arra, hogy megéljük mindennapi vívódásainkat önmagunkkal, civakodásainkat közvetlen környezetünkkel. „Cs(odálatos) Ö(nazonos) Sz(injáték)” – írtam föl magamnak Keszthelyen, melynek tökéletes „csősze” a rendező házaspár – teszem hozzá így utólag.

Érdekes összevetésre adhatna okot, hogy ezután a celldömölki **Soltis Színház kisCrazy színészei** következtek *A kőbarát legendája* című előadással, a művészeti vezető, Nagy Zsuzsi rendezésében. Adhatna, ha volna értelme összevetni két teljesen más metodikát. Mert ugyan gyökereiben a drámapedagógia sok évtizedes módszertana ugyancsak jelen van, csak hogy ezt Celldömölkön is (akárcsak Győrben) teljesen a saját képükre formálták: első pillanatra is szembeötlő a mese rítus-színházi alapokon nyugvó megformáltsága, az élő hangszerek által kísért mozdulatok és szavak biztos esztétikai minősége. Ugyanakkor ne gondoljunk valami életidegen beállítottságra, hiszen fontos drámai pontokon humorral oldanak ki a gondosan vezetett játszókat: a körkörös főző-rituálét, vicces csujogatás, „éljen”-nel végigénekelte moldvai ördögtánc oldja, máshol a macs-

kaköves út van „elintézve” néhány „miau”-val. A történet ismertetésétől hadd tekintsek el, sokkal fontosabb, ami marad, az a gyerekekkel művelt élő, lélegző színház csodája, varázslata.

A györszentiváni **Vadvirágok**-at és vezetőjük, Hajnal Csilla munkáját régóta nagy szimpátiával követem, és rendkívül fontosnak tartom: egyre inkább kiveszöben vannak azok a rendező-tanárok, akik komolyan hisznek színházi szempontból „holtnyelvű” szövegekben, és készítenek belőlük fontos előadásokat. A tavalyi háborúba menetelő katonákról és otthonhagyott szeretteikről szóló Vihar Béla-adaptációjuk rendkívül megérintett, habár csak nagyon nehezen volt köthető a játszókhoz. Csilla karizmája éppen ebben áll: olyan *át- és beleélést* tud elérni diákjaival, hogy az szinte már *megélésnek* hat. Paradox módon az idei produkciójuknál is eléri, hogy a diákok kifogástalan hangsúlyozzák a szöveget, de ezáltal a színészi megjelenítés kárára válik ez a képességük, a szövegre tudnak csak figyelni, a játékra nem. Mindennek fő oka az alapanyagul szolgáló Páskándi-dráma választása: sajnos maga a szöveg buktatja meg a produkciót, mert lehetetlen és játszhatatlan dramaturgiai alaphelyzetet teremt. A szöveg elolvasása után mondom (amit Csilla volt szíves elküldeni nekem, nem belenyugodva rögtönzött kritikámba – „kínrímparádé” –, amit ezennel vissza is vonok), hogy Páskándi szövege sajnos nem működtethető gyerek- és diákszínjátzókkal, mert a briliáns, lope-de-vegai technikával megírt szöveg bár lehet jó irodalom, de sajnos nem jó dráma. Parodisztikus problémafelvetése éppen a nagyon is súlyos alaphelyzet (vesd össze, Brecht: Galilei élete) ellen dolgozik. Amíg ugyanis az az állítás, hogy „mégis mozog a föld” lehet egy nézetrendszer alapja, amire egy tudós az életét felteszi, addig az, hogy az „*Eb olykor emeli lábát*”, (ez a darab címe, és ti. hogy... pisiljen) éppen az emberi kiállás komolyságát teszi próbára – eredménytelenül. Ennek ellenére – és egy színművészeti Fodor Tamás-óra élményéből okulva – elképzelhetőnek tartom, hogy színre kerüljön a mű, de kizárólag olyan professzionális színészekkel, akik a sűrűn rímelő verselést technikailag is élő dialógussá tehetik. És persze igényelne a dolog egy nagyobb ívű rendezői koncepciót. Mindennek ellenére: fontosnak tartom, hogy Csilla tovább végezze „muzeális” értékű munkáját, mert hiszem, hogy ahogy eddig, úgy ezután is csodákat talál.

A másik celldömölki előadást látva először is örültem, hogy rendezőként láthattam debütálni *Piller Ádámot*, a Soltis Színház kiváló fiatal színészét. A **#Solo Yolo Csoport** a *Ludas Matyival* érkezett a regionálisra, és sok ígéretes elemmel lepett meg a játék, mint például a figurák táncos antréja, vagy a rap-formájú történetmesélés. A virtuóz forma azonban nem tudta elfedni a produkció legfőbb hiányát: a Matyit játszó fiú sajnos nem tudott kellően felnőni a feladatához, ha tetszik, leginkább a saját libája „játszotta le” őt. A másik – talán túlzott – várakozásom a témához kötődik: amennyiben ennyire ismert történetet választunk, fontos lenne saját értelmezési keretet adni, hogy miért is ebben a történetben gondolkodtunk, miért fontos ez nekünk. Ennek ellenére biztos vagyok benne, hogy Ádám jövőbeni munkáiban tisztább célokkal és üzenetekkel találkozhatunk.

A nap legmegrendítőbb előadása következett ezután: Arany János *Ágnes asszony* balladáját egy dan-kórosokból és más speciális nevelési igényű játszók által álló veszprémi csoport, a **Színvilág Csoport** játszotta, Neuberger Éva vezetésével. Az egyetlen hatalmas lepellel dolgozó előadást tiszta képteremtés jellemezte, a játékosok hol a falu közösségeként, hol pedig a vászonra vetülő árnyakként jelentek meg előttünk, némán, csak a mozdulataikkal dolgozva. Az egész drámai-tragédiai hatás azonban nem jött volna létre, ha nincs az előadásnak egy csodálatos és hiperérzékeny Ágnes asszonya. Lehet, hogy szükség volna még legalább egy Baltazár Színházra vidéken is? Talán rögtön Veszprémben? Hiszen a látottak, és a fontos pesti példa okán azt kell gondolnunk, hogy a színészi tehetség nem függ intellektustól, nem kell szépnek és okosnak lenni hozzá, elég egy mindent kendőzetlenül megélt arc, egy ikon, és ott van előttünk a másfél évszázada balladaként megírt asszonyi sors a maga valójában. Az viszont már a rendezők érdeme, hogy egyén és közösség ellentétét, vagy épp kényes egyensúlyát a közösség profi mozgatásával ilyen hőfokon tudták megteremteni.

A nap végén a közeli Alsópáhok **Szivárvány Színpad**-át láthattuk, akik *Az igazmondó juhász* történetét vezették elő nekünk, Szabóné Fehér Hajnalka rendezésében. A keszthelyiekhez hasonlóan ők is tobzódtak a saját színpadi játékuk élvezetében, és kicsit annak szertelenségét is képviselték. Ilyen szövegek születtek például, hogy „Mátyás bácsi, hogyan tud igazságos lenni, ha mindenki csak hazudik?”, vagy az, hogy „a magyar hidegtál titka: nincs fűtés”. Mindezek mellett a történet vezetése valahogy háttérbe szorult a játékban, és egy idő után nehezen tudtuk követni, hogy mi fontos és mi nem az. Ennek ellenére a játék lendülete és tempója valahogy átlendített sztori hiátusain, és pozitív végkicsengést adott ennek a szép, tavaszvégi napnak.

A bevezetőben minden fontosabb összegző mondatot sikerült leírnom ezért végezetül csak annyit: köszönet a drámatanároknak, szervezőknek, játszókknak és szüleiknek, soha rosszabb keszthelyi regionálist!

A balassagyarmati regionális találkozó kapcsán sok mindenről

– csak az előadásokról nem –

Kaposi László

A balassagyarmati regionális bemutató az utóbbi évek állandó programjává vált. Nem is olyan rég még váltogazdálkodás formájában adták egymásnak a rendezés jogát a Nógrád megyei város és a Komárom-Esztergom megyei székhely, Tatabánya. Aztán egyszer csak jött a rossz hír, miszerint az utóbbi település ebből már nem kér, éppen elégnék tartja azt a feladatot, ami „helyből” megvan: magas szinten megszervezik a saját (megyei) bemutatójukat. (Teszik ezt azóta is, mint erről lehet olvasni lapunk 13-14. oldalán.)

Kitérő(1): *Határozottan jól esett néhány évvel ezelőtt Hermann Attila, Hajdú-Bihar megyei szervező kollégánk azon mondata, miszerint „mi akkor is megrendeznénk a megyei találkozót, ha ti nem is lennétek”. Remek, hogy vannak olyan, a legnemesebb értelemben vett népművelő kollégáink, akik alapfeladatuknak tekintik évente teret adni a gyermekszínházaknak.*

A megyei találkozók szervezésében sajnos, nem mindenütt ez a helyzet: néhány megyében kemény küzdelmet folytatunk pár száz km-rel távolságból, hogy legyen a megyében olyan, aki a (helyi) szervező munkában részt vállal.

Kitérő(2): *Ebben az évben egyedül Békés megyében maradtunk vesztes helyzetben. Sorban, és persze lassan, egyenként, nem kevés hezitálás-tépelődés után passzolt le bennünket a megye néhány intézménye és szervezete. Szép reményekkel indultunk – úgy tűnt, jó tippet kaptunk –, de a végén nem akadt olyan, aki vállalta volna ezt a feladatot. Az országban egyedül itt nem volt megyei bemutató. Arra kellett kérni a csoportokat, hogy menjenek játszani valamelyik közeli megye rendezvényére. Vagyis azért dolgozunk már az adott esztendő országos találkozójának meghirdetése előtti szeptember-októberben, hogy a rendezvénysorozat valóban az legyen, ami a nevében is szerepel: országos. A Békés megyei kudarcunkkal együtt fontos megjegyeznünk, hogy mindennek ellenére volt olyan Békés megyei csoport, amelyik eljutott az országosra!!! És ráadásul ott is kiválóan szerepelt! A szeghalmiak előadása egyesületünk YouTube oldalán is látható az év legjobbjai között (a legjobbak közé ez évben a diákzsűri válogatott). Azért sem adjuk fel – tovább keressük a Békés megyei partnert. (Újabb tippet kaptunk...)*

És közben régi bástyák is, melyek eddig jól tartották magukat, leomlanak. A WSO mindenkori kiírásában szerepel, hogy az MDPT a megyei és regionális partnerintézményekkel, -szervezetekkel együtt szervezi meg az országos találkozót és fesztivált. Ennek a munkának első lépcsője a partnerek keresése: minden évben van csere, még a prosperáló területeken is akad erre példa – így lesz jövőre is csere (nem éppen örömminkre).

Vissza Balassagyarmatra! Az, hogy Jakus Juli és munkatársai a Mikszáth Művelődési Központban fontosnak tartják a közép-magyarországi regionális bemutató megszervezését, sok következménnyel jár. A teljességre való törekvés nélkül: megszerzik vagy félreteszik a közösből a rendezvényhez szükséges anyagiakat (Hermann Attila fent idézett mondásának balassagyarmati adaptációja: „akkor is megrendezzük, ha nincs rá pályázati támogatás”). Ennek következtében lesz majd étkeztetés a gyerekeknek, eszik is nagy kedvvel a rántott húsos szendvicseket, lesz kiegészítő program: ami nem hivalkodik, de van, választható és kellemes időtöltést biztosít. És van műsorvezető: érdemes ezt is feljegyezni. (Nem Gyarmaton, egy másik regionálison, de találkoztunk már olyan megoldással is, hogy időnként az konferál, aki éppen ráér... Akár a csoport vezetője is, ő úgy is ott van, meg tud is eleget az előadásról, ami éppen következik...) És a kiegészítő program alatt lehet szakmaizni, például azt is, mert van mit csinálni közben a csoportoknak, nem esnek szét, nem unatkoznak a gyerekek.

Mitől jó, mitől nem? Az biztos, hogy a rendezésben-szervezésben nem a fentiek, hanem az emberi tényező a legfontosabb: ahogy fogadják a csoportokat, ahogy egy munkatársi gárda, egy intézmény áll a rendezvény mögé, ettől van olyan atmoszférája a balassagyarmati programnak, ami miatt sokan jönnek ide szívesen.

KITÉRŐ(3): *A regionálisok szervezéséről általában: az utóbbi időben, mióta nem zárjuk ki a csoportok választási lehetőségét, és nem akarjuk eleve elrendelésként megmondani, hogy melyik időpont és helyszín lenne nekik alkalmas arra, hogy a regionálison játsszanak, kényszer is, meg divat is lett a „vándorlás”. Most például volt Csongrád megyei csoport is a gyarmati találkozón: annak ellenére vállalták az*

utazást, hogy költsége jelentős tétel lehetett. De a gyerekek egyéb programjai miatt más időpont nem volt alkalmas nekik.

A regionális helyszínek között az utóbbi években a legnépszerűbb a budapesti: sok csoportnak olcsóbb a fővárosba utazni, mint a földrajzi terület szerinti regionálisra. Csak egy példa: a sirokiaknak sokkal közelebb van a főváros, mintha Kisvárdára mennének, ahová a Heves megyei csoportoknak javasoljuk. Kb. fele annyi az út, és feltehetőleg a költség is nagyjából a fele.

Vissza...

A zsűri feladata végtelenül egyszerű a regionális találkozókön: itt már nem kell a minősítéssel foglalkozni, többnyire nincs különdíj sem (persze, kreálhatunk, kitalálhatunk ilyent, ha éppen arra van szükség), nincs semmiféle sorrend: annak, aki ott marad a végén, el kell mondani, hogy milyennek láttuk az előadását. Meg kell osztani az élményt a csoportvezetőkkel. Többet, vagyis azt, ami leginkább érdekelné a csoportvezetőket, úgysem lehet mondani: mivel még nem lehet tudni, és így nincs mit elmondani. Azt, hogy ki jut majd tovább, arról az összes regionálist befejezve lehet testületi döntést hozni.

A gyerekeknek frontálisan szakmai értékelést tartani, ennek nem sok értelmét látom. Volt egy időszak az állandóan változó fesztiválrendszerben (az önfejlődésen kívül a mindenkori szervezői szándék is keresi azt, hogy miként lehet jobban csinálni), amikor – pár évig – azt kértük a zsűrizés nem mindig hálás feladatát vállaló kollégáinktól, hogy minden csoportról mondjanak pár rögtönzött mondatot a záráskor, színpadról, teljesen nyilvánosan. Ma úgy gondolom, hogy a zárás protokolláris feladat, és a protokoll nem tévesztendő össze a szakmával, szakmaisággal. A zárás gesztus a résztvevők felé: a díszoklevelek átadásakor dicsérni kell (összegzően, nem személyre szólóan) és gratulálni.

És utána marad a szakmai beszélgetésre az, akinek nem kell rohannia a csoportjával. Gyarmaton talán mindenki ott maradt – egy ideig, mert a távozás többnyire a búcsúszimfóniát másolja. Nem lehet az előadások alapján haladni, a sorrend, persze változik, mert az utazási lehetőségek szabják meg, hogy kinek mennyi az itt tölthető ideje.

Aki a regionálisra eljutott, az már valahol a legjobbak között volt. Azt senki nem tudja, hogy a felmenő rendszerben tovább léphet-e... Persze, többen próbálkoznak azzal, hogy kiolvassanak szándékokat a zsűri visszajelzéseiből: vajon mennyire állnak majd ki mellettünk, képviselnek-e bennünket más területek zsűrijével szemben? És ha valaki nem hisz a továbbjutásban, akkor lehet, hogy számára nem is lesz annyira fontos a szakmai visszajelzés (konkrétan: be sem jön). Sokan vannak abban a helyzetben, hogy ha nem jutnak tovább, akkor nincs több előadás a daraból. Aztán jön a nyár: egyes csoportok táboroznak, tegyük hozzá, ez a jobb helyzetben lévők kiváltsága, a legtöbb csoportunknak ebből nem jut. Őszre a gyerekek pedig akkor is mások lesznek, ha nem megy el közülük senki, vagy ha nem jönnek újak a csoportba. És egyáltalán nem biztos, hogy az a téma, az a megközelítés, ami fél évvel korábban még nagyon is az övék volt, amire a darab épült, fontos lesz nekik most is. A darabok általában nem élnek tovább a következő évadban: mivel a csoport sem ugyanaz, így a darab sem megy tovább. Ez a gyakorlat, és az ebből következő tények egyértelműen jelzik (ha valakinek kétsége lett volna valaha is), hogy a folyamat a fontosabb, és nem a végeredmény. Az általános gyakorlat szerint a darabok néhány előadás után csendesen kimúlnak. Ha a végeredmény lenne a fontos, akkor a rendezők foggal-körömmel ragaszkodnának az előadások életben tartásához. Avagy: mi számít (vég)eredménynek? Ha a folyamat, vagyis a nevelés a fontos, akkor annak aztán nincs vége.) Más megvilágításban, de talán még erősebben vetődik fel az a kérdés, amit lapunk e számának bevezetőjében, a felelős szerkesztői jegyzetben már említettem: gondoskodunk-e, egyáltalán lehet-e, tudunk-e gondoskodni a létrejött értékek védelméről. Legalább a megőrzésükről... Igen, tudjuk, a színház a pillanat művészete – de akkor is...

A budapesti regionális találkozóról

– csak az előadásokról nem –

Kaposi László

A budapesti regionális a Marczibányi téri közművelődési intézmény állandó házi feladata, aminek minden évben eleget is tesz: több évtizedes gyakorlata van ebben. Tudja, hogyan kell csinálni a vendégséget, és mint lelkiismeretes, rutinos házigazda, meg is szervezi. Egyre több csoport jelentkezik ide azok közül, akik arany minősítést kaptak a megyei bemutatókon. Visszajáró vendégként olyanok is, akiknek ehhez a földrajzi régióhoz nem sok közük van, de az éppen alkalmas időpont (ez megfelelt, más nem), vagy az utazási lehetőségek (lehetetlenségek), avagy a jobb színpadtechnikai lehetőségek miatt, néha talán még azért is, hogy budapesti

kirándulás lehessen a napból, ezt a regionális bemutatót választják. Ebben az évben történetesen annyi csoport akart Budapestre jönni, hogy egy idő után már a műsoridejükkel nem fértek bele a programba, és rugalmasabb kollégáinkat arra kellett rábeszelnünk, hogy menjenek inkább másik területi bemutatóra. (Köszönet mindazoknak, akik hajlottak erre.) A hat regionális találkozó közül a budapesti volt az utolsó. Május 13-án vasárnap került sor a rendezvényre – másnap a beérkezett zsűrivélemények, javaslatok alapján már döntött is a továbbjutásról, az országos fesztiválra való meghívásról a Magyar Drámapedagógiai Társaság elnöksége.

A Marczin mindig is rendelkezésre állt a kamaraterem: a rendező választhatott, hogy a színházteremben, technikailag jól felszerelt színpadon akar játszani, vagy a földszinti kamaratermet kéri. Idén talán valamivel kevesebb csoport élt ez utóbbi lehetőséggel, mint az előző években: többnyire a kisebbekből, az általános iskola elején lévőkből álló csoportok választották ezt. Vagy azok, amelyek eleve, tudatosan a kamarateremre készültek. Az, hogy a gyerekek egy általuk is bebeszélhető, belakható térben mutathatják be előadásukat – a jelen sorok írója szerint – nagy ajándék a sorstól. Továbbá a szervezőknek is remek lehetőségeket kínál, mert a két helyszín közötti ingázás megkönnyíti a beszereléseket, beállításokat, és jó esetben lerövidíti a kényeszerű szüneteket is (rossz esetben pedig nem rövidíti le, ha a közönség nem kap információt arról, hogy a költözés után *mikor lesz* a kezdés, akkor széteshet, nehéz összeszedni).

Regős János kollégámmal zsűriztem: János ez évben a POSZT válogatójaként rengeteg előadást látott, megtisztelő, hogy tengernyi feladata között szakított időt a gyermekszínházasra is. És nem csak a hazai, hanem (évek óta) a szlovákiai magyar színjátszókat is zsűrizi: rendszeres vendég a Duna menti Tavasz különböző rendezvényein. Békés és szép napunk volt a Marczibányin: tisztos színvonallal, és több továbbjutásra javasolható előadással találkoztunk. Elnyújtott program: de a nap végén sorra kerülő szakmaira olyanok is visszajöttek, akik egyébként csak a nap egy részét abszolválták.

Minden korrekt. Ezzel együtt az volt érezhető, hogy némi megújulásra szorulna már a budapesti regionális bemutató, hogy beköltözzön legalább egy kevés a falak közé abból a fesztiválhangulatból, ami másutt a hasonló rendezvényeken, ha nem is mindig, de időnként létrejön. És amint ez megtörténik, akkor fesztivál lesz az előadások sorából, akkor a regionális bemutató jelentős élménnyé válik a gyerekeknek, akár olyanná is válhat, ami évekig megtartja őket a színházas környékén.

ORSZÁGOS FESTIVÁL

WSO!

Igen, csak így egyszerűen, WSO, vagy „Vörös”, mely hívó szava a felszabadító örömmek, a közös játéknak, a gyermekek önfeledt zshivájának, a színpadon való eleven, önfeltáró színjátszásnak, a színház eszközeivel való varázslatnak. A varázslók pedig alsó és felső tagozatos gyermekek, valamint az őket alkotásra hívó csoportvezető-rendezők, pedagógusok.

A Weöres Sándor Országos Gyermekszínházi Fesztiválok sorában az ideinek, az immár XXVII.-nek, újból Debrecen ad otthont. Városunk nyolcadik alkalommal várja a rangos eseményre érkezőket az ország minden részéről, de mint mindig, a határon túlról is érkeznek csoportok. Jó gazdagként igyekszünk mindent úgy előkészíteni, hogy a három napig tartó együttlét a gondtalan gyermekvilág játékaikról szóljon, hogy a közel 450 gyermek és a 98 pedagógus átadhassa magát annak, amit szeretnek: színjátszásnak, találkozásnak, egymásra és a világra való felhőtlen rácsodálkozásnak.

Megtisztelő nekünk, debrecenieknek ezt az eseményt a városunkban tudni! A több mint negyedszázada bizonyított profizmussal szervezett, az ország egészét érintő felmenő rendszerű, gyermek művészeti rendezvény-sorozatot a Magyar Drámapedagógiai Társaság a megyei és regionális szinten tevékenykedő együttműködő partnereivel tartja életben. Köszönet mindenkinek, akik éltetik ezt a lélegző partnerséget és hisznek abban, hogy a közösségi, művészeti tevékenységeknek, így a gyermekszínházasnak is embert alakító és megtartó ereje van.

Bábszínházi alkotóként szeretem a gyermekszínházasban a sokféleséget, azt, hogy benne erős hangsúlyt kap az alkotók egyéniségének kibontását segítő közösséghez való tartozás megélése, valamint annak tudatos előtérbe kerülése, hogy a színházi „kollektív tapasztalat” kizárólag azok tulajdona, akik valóban jelen vannak benne.